

Ի Յովհաննէ գաս մըկըրտիլ դու այսօր ,
 Ի ծառայէ անժամանակ ծընունդ հօր .
 Գետն ի տեսիլ քո աւասիկ Յորդանան
 Կայ զարհուրեալ , ոչ եւս ալիքն ընթանան ,
 Յետս ըզկոհակս իւր ամիտեալ փրփրագէզ ,
 Յինքն ընդունել պատկառանք զարքայն հեզ .
 Եւ Կարապետն զարհուրեալ Յովհաննէս ,
 Եւ մըկըրտիչ , աղաղակէր , եղէց քեզ : . . .
 Եւ յո , այո , քաջալերեաց , դու լիցիս ,
 Գու որ ըզխրացսն լուծանել հրաժարիս .
 Եւ ի բուժել զայսոյն հարուած կարեւէր ,
 Գայ մըկըրտիլ խոնարհաբար վասն մեր :
 Ըրոտալով անդ ի վերուստ սաստկապէս ,
 Փեռեկեցաւ երկին փայլեալ բոցատես .
 Հոսանք լուսոյ զեղան անտի ուղխօրէն ,
 Բարբառ հընէաց յաստեղազարդ խորանէն .
 Դա է որդի իմ սիրելի , եւ ընդ դա
 Ես ի սկըզբանց յաւիտենից հաճեցայ ,
 Ի շնորհաբաշխ արդ ի տօնիս պաղատիմ ,
 Եւ ի շնորհաց քոց տէր զլանալ ըզծնողս իմ .
 Շնորհեա նոցա գու եւ ի կեանս յայսոսիկ
 Բստ մահացուացրս պայմանի երջանիկ .
 Կայցեն , օն անդրը վաղահաս վիշտք ի բաց ,
 Եւ եւս անդրէն դըժխեմ բախտին լիցի դարձ .
 Կեցջիք ծընողք իմ դուք , ծընողք պերճափայլ ,
 Յամս յոգնաթիւ կեցջիք յորդիս ձեր բերկրեալ .
 Կանր իցէ ձեզ չըտեսանել այսօր աստ
 Եւ զսիրասուն որդիսդ երկուս յայս երաստ .
 Եւ աւանիկ դարձեալ ընդ հուպ եւ նոքին
 Եւ հովանեալ խնամոց ձերոց ամրասցին .
 Շնորհեա մեզ , Տէր , կեալ աստ յամայր ի միասին
 Եւ զքեզ օրհնել անդ ի միմեանց անմեկին :

Ի 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 1848 .

ՍՐԲԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆ

Հագորտեր :

Եւս դարուս Գաղղիացւոց մատե-
 նագրութեան քիչ կամ շատ յառաջա-
 դիմութեանը մէջ՝ ծաղկեալ մասերէն
 մէկն ալ բեմական ճարտասանութիւնն
 է : Բայց եթէ եղան քաջ քարոզիչներ
 որ իրենց նախնի հարց եւ հայրապետաց
 աւանդը կենդանացուցին , հայրն Լա-
 գորտէր կրնանք ըսել որ անոնց արժա-
 նի նախանձորդ ըլլալէն վերջը , գաղ-

ղիական մատենագրութեան այս մասիս
 նախնի պարծանքը եւ ևս աւելցուց՝
 նոր տեսակ փայլ մը տալով . եւ եթէ
 հայրն Բաւինեան միայն իր ճշմարիտ
 եռանդեամբն , հասարակաց համակրու-
 թք եւ իմաստից օժութեամբը կրնայ
 Լագորտէրի հետ մրցիլ , չկայ մէկը որ
 յանդուգն տեսութեամբ , վսեմական
 գաղափարներով , եւ շատ անգամ նո-
 րանոր եւ հրաշալի բացատրութեամբ ,
 կենդանի եւ յանկարծական շարժմունք

ներով, խօսակցութեան բողոքն ու փայլմամբ, երևակայութեամբն և միանգամայն բանաստեղծութեամբը կարենայ լազորտէրի հաւասարիլ. և ահա այս է իր վարքը:

Յովհաննէս-Սկր. Հենրիկոս լազորտէր ծնաւ Վաղղիոյ Ոսկիափունք (Côte d'or) կոչուած հարաւային-արեւելեան գաւառներէն մէկուն մէջ, 1802^{ին} մայիսի 18^{ին}: Սանկուութեան առջին հասակէն որբ մնալով ի հօրէ, իրէք եղբարցն հետ ամենալաւ և ուղղափառական դաստիարակութի մը առաւ մօրէն: Տիժոնի լսարանին (Lycée) մէջ 1810^{էն} ինչուան 1819 բոլոր ուսմանց ընթացքը կատարեց. բայց Տիժոնի մէջ վարժելուն ժամանակ, որ ինչպէս յայտնի է, Պոսսիւէի և Ս. Բեռնարդոսի հայրենիքն եղած է, անշուշտ լազորտէրի մտքէն ալ չէր անցնէր որ օր մը ինքն ալ այս մեծանուն մարդկանց դասուն մէջ պիտի մտնէ: Ս առվառն հայրենասիրութեամբ լցուած աղէկիզմամբ կը գորովէր Վաղղիոյ թշուառութեանց և Վայսրութեան կործանմանը վրայ: Տասնըեօթը տարուան, դարձեալ Տիժոնի մէջ սկսաւ Իրաւագիտութիւն սորուիլ, և երիտասարդ փաստաբաններու հետ ըրած վիճաբանութեանց մէջ յայտնի կ'երևցնէր իր մեծ յարմարութիւնը: Երբոր Իրաւագիտութեան ընթացքն ալ լմնցուց, Բարիզ եկաւ 1822^{ին}, և սկսաւ յաջողութեամբ փաստաբանութիւն ընել: Ինչպէտ ասպարէզը մեծ էր՝ բայց լազորտէրի աշխոյժը գոհ չեղաւ, և աւելի մեծ ընդարձակութիւն մը կը փնտրէր իր մտաց թւոցը: Բնութեան ի պատանեկութենէ յերիտասարդութի ըրած փոփոխութե ժամանակ հիւանդացաւ լազորտէր, և առանց պատճառի մը կու լար ու կը հառաչէր Յագեալ Եւթանայի առանց իրի գիտութե. մտաց աշխոյժն էր որ զինքը հեղձամղձուկ կ'ընէր: Բասմըհինգ տարուան ըմբռնեց որ էթակոփ սիրտ մը իր իշանքը հաւիւրէն չէր փութի. և որիչ Բան շինարարէր հարդանայի և յ'ստուծոյ՝ բայց եթէ մեծ դէպք մը ու

րուն կարենայ ինքզինքը նուիրել. սէրն ամենայն զօրութեամբ կը զեղանի յայնպիսին: Բեռ ինչուան այն ատեն Ս. Զ. դէրեան էր, բայց պէտք է գիտնալ որ ոչ եթէ սկեպտիկեան ու անտարբեր այլաստուածեան, և չկարծած ժամանակն ալ մտածութիւնը պարզ ու որոշ էր: Ուր ուրեմն լազորտէր իր ազգատոհմին գլխաւոր ոգւոյն և յատկութեցը վրայ, որ է ճշմարտասիրութի, ուղղախոհութի և հաստատութի մտաց՝ աւելցուց երիտասարդ, դաւար ու բեղնաւոր սիրտ մը որ դեռ իր գանձը չէր վատնած. մեծ կատարելութի և վառվռուն խօսակցութեան շունչ մը՝ որ իր օրը կը փնտրէր ու չէր գտնէր. և այսպէս ահա փաստաբանութեան խցին մէջ ներքին ալեկոծութեամբ կը ծփէր, երբ 1824^{ին} աւելի մեծ խռովութիւն մը զգալով իր վրայ՝ թողուց փաստաբանութիւնը, և ի ծածուկ Ս. Սուլպիկիոսի կղերիկոսարանը մտաւ:

Սեծ մարդկանց այսպիսի վիճակի փոփոխութիւնները ծիծաղելի և տղաշական կ'երևան, բայց միշտ ներքին զրգուիչ յուզմունքներէ առաջ կու գան: Ետ ատենէ ի վեր լազորտէր այս իմաստասիրական մտածութիւններս ունեցեր էր. Ինչէրո-Թիւնը հարեաոր է, կ'ըսէր. ևս առաւել ընչէրո-Թիւնն հարեաոր է Քրիստոնէո-Թիւն, և մայն ինչն է որ ինչայ պահել զայն և հապարելագործել. որեմն Քրիստոնէո-Թիւնը ճշմարիտ է, և այն ոչ իբրեւ ճշմարտութիւն քաղաքական՝ ինչպէս շարքեր չը քաւանին, այլ աստուածային և գերագոյն ճշմարտութիւն. և այլն: Այսպէս ուրեմն իր ընկերական հաւատքէն կամ թուղիկէ հաւատքի դարձաւ, և լազորտէրի միտքն առաջին քայլն ըրաւ:

Ետ ախորժ զգաց լազորտէր երբ իր խաղաղութիւնը գտաւ, այն խաղաղութիւնը՝ որ աշխարհքէ նոր հրաժարեալ հոգի մը կղերիկոսարան մը առանձնանալու առջի օրերը նորէն երիտասարդանալու պէս կրնայ զգալ, երբ կը գտնէ ստուգապէս իր սրտին մանկութիւնը, իր պատանեկութեան տա-

րիններուն քաղցրութիւնը, երբ կանոնաց խստութիւնը իրեն դժուարին լուծմը չերենար, յորում ամենէն պարզ և ոչինչ բաները իր խղճին կարևոր կը սեպուին, յուսով քաղցր վարձուց։

Արնայինք հոս Լազորտէրի այս վիճակին մէջ ըրած գրաւոր բանաստեղծութիւններն ալ առաջ բերել, բայց ընթերցողաց ուշադրութիւնը աւելի կարևոր բանի մը վրայ գրաւել ուզելով՝ հարկ կը համարինք ըսել որ Լազորտէր իր այս նոր գգեստին տակ կենդանի պահեց ազատութեան սէրը որ ի մանկութենէ յաշխարհի արմատացեալ էր իր սրտին մէջ, և ուզեց Վրիստոնէութեան կենսական ոգւոյն հետ լծորդել բոլոր կենացը մէջ։

Եւ իր մտածութիւնը Լազորտէր մէկէն յայտնի ըրաւ հասարակաց երբ 1830^{ին} Լամբնէի հետ ընկերանալով սկսաւ անոր Լազորտէրի մէջ յողովներ հրատարակել. բայց երբ Լամբնէի այս օրագրին ուրիշ կողմանէ անխոհեմ, յանդուգն և ազատական մտածութիւնները տեսնելով հոգովայն Լազորտէր արգիլեց, Լազորտէր ամենայն անկեղծութեւ և միամտութեամբ սրտի հնազանդեցաւ. ուր ընդհակառակն Լամբնէ թէպէտ և ինքն ալ հնազանդեցաւ՝ այլ կատաղութեամբ և անհամբեր հնազանդութեամբ մը որ երկար պիտի չտւէր։

Եւսպէս ահա ինչուան իր երեսներորդ տարին հասաւ Լազորտէր և անդադար վիճակ մը ընարելու փորձեր ընելով, դեռ իր ասպարէզը չէր գտած. վերջապէս, համախօսութիւնը (Conferences) քարոզելով, և վառվռուն ուժով իր նստանոր մտածութիւնն ամենաճիշդ բացատրելով, միանգամայն գաղղիական իրենց հին հայրապետաց ճարտասանութեւ գեղեցիկ զարդերն ալ մէկտեղ խառնելով՝ զամենքը զարմացուց և բոլոր երիտասարդաց միաքն իրեն գրաւեց. և անանկ մեծ համարումն ու համբաւ ստացաւ իր այս առաջին քարոզատուութեւնը՝ որ յաջորդ տարին 1835^{ին} Վարիզու արքեպիսկոպոսը Վելան մասնաւոր

խնամքով մը զԼազորտէր Երզր-տամեկեղեցւոյն քարոզիչ սահմանեց, որ Վարիզու առաջին բեմը կը սեպուի։

Եւ այս միջոցին բոլորովին ըմբռնեց Լազորտէր որ այն՝ այսինքն սրբազան կամ բեմական ճարտասանութիւնն էր իր կոչումը. և նման այն թուոյն որ իրապէս աւելի ընդարձակ միջոցի մէջ գտնուին այնչափ աւելի ախորժ կը զգան, այսպէս ինքն ալ իրեն մեծ ասպարէզ մը գտնելով՝ շատ գոհ եղաւ։

Եւ համախօսութիւնքը նոր ուժով մը առանձինն իր ժամանակին յարմարացած է, որուն պատճառը ինքն ալ կու տայ, ըսելով թէ “Արովհետեւ մոլորութեան հին օձը իւրաքանչիւր դարուց արեւուն իր գոյնը կը փոխէ՝ այսպէս ալ պէտք է որ մեր քարոզութիւնը, որ տգիտութեան պէս ինքն ալ ճարտար է, և մոլորութեան պէս խորամանկ, անոր փոփոխականութեանը նմանի, և հետզհետէ նորագիւտ զենքերով ճշմարտութեան աջն ամրացնէ”։

Վարձեալ “Եւելի կարևորն է, կ'ըսէ, ճանչնալ ու սիրել զԵստուած, քան թէ ճարտասանութեւ կանոնաց հետեւիլ. (Թող Լազորտէր հաւատքն ունենանք և յունարէն գէշ խօսինք”։ և ըրած վարդապետութիւնը ճիշդ պահելով, Երզր-տամեկեմին չորս բոլորը խոնած երիտասարդաց կը դառնայ ու կ'ըսէ “Դուք որ Գալիլէոսի աստուծոյ ուսուցեալ սրտիս եւ իմ զբոսարարս լսել զԲանն Աստուծոյ”։

Վարձեալ թէ դեռ այն երիտասարդ հասակէն կատարելապէս ճանցած է իր դարը. “Եստուած, կ'ըսէ, իր Երկեղեցւոյն սէր տուաւ, և չկայ սիրտ մը յորում եկեղեցին սիրով չթափանցէ. վասն զի աշխարհիս թագաւորը (Թշուառութիւնն է, և շուտ կամ ուշ ամէն սիրտ անոր գաւազանովը կը հարուածի... Եւսկէ վերջը կրնար Երկեղեցին վստահութեամբ բոլոր աշխարհիս տիրել, վասն զի երկրիս վրայ ամէն տեղ անպակաս է արտասուքը. և այնպէս բնական է մեզի լալը՝ որ նաև առանց պատճառի անդադար արցունք կը թափենք աչքերնէս, այն ախորժովն որ

որտմութիւնը մեզի կը բերէ , և որուն զաղտնի և խորին աղբիւրն է մեր սիրտը : Եւ Նաւասիրի լազորտէրի ճարտասանութիւնը լի է այսպիսի զգայուն մասերով , որով ունկնդրաց անկրօն մտածութիւնները կը հանդարտեցնէ . մէկէն ՚ի մէկ զամէնքը դարձնելէն աւելի , կ'ուզէ նախ ցնցել լսողները և իրեն ըսածներուն վկայութիւն առնուլ անոնցմէ : Դարձեալ , ինչ ազդեցութիւն չեն ըներ այսպիսի յանկարծական վսեմ խօսքեր , երբ կը գոչէ լազորտէր . « Եւ հարցանէք զընթացից գետոց և զուղութենէ լեռանց . երթայք յառաջ հանդէպ ձեր , երթայք իբրև զշանթիս այնմ որ զձեզն առաքէն , և որպէս երթայք բանն արարիչ որ կեանս ետ անդնդոց , և որպէս երթան արծիւք և հրեշտակք : Եւ Երեմիայի կը տանի ուրեմն ունկնդիրները ՚ի գագաթունս լեռանց . կը դողայ , կը սարսափի ամենայն ոք , բայց ոչ երբէք կ'իջնայ : Եւ Երեմիայի իսկ երբեմն լազորտէր զարմացած իր յանդուգն խօսքերուն վրայ կը դառնայ կը մտածէ , բայց շուտ մը նորէն կրկնելն ու բացատրելը մէկ կ'ընէ . վասն զի սրտէն բխածը միշտ ուղիղ է և սուրբ , և նաև վառվռուն շրթունքներէն ալ անցնելով իր սրբութիւնը չկորսնցնէր :

Բայց այսչափ գովեստներէն վերջը այս ալ պէտք է խոստովանիլ որ երբ մէկը կը պաղ արիւնով լազորտէրի լիկեղեցւոյ և անոր կազմութեանը , անսխալութեամբ վրայ գրած համախօսութիւնքը կը կարգայ՝ կը տեսնէ որ լազորտէրի ձեռնարկութիւնքը շատ տկար են , փրամաբանութեանը մէջ շատ պակաս միջոցներ ունի , որով իրեն պատճառաբանութեան շղթային օղակները տեղ տեղ ինկած են : Եւ ատ անգամ ալ աւելորդ բառերու խաղեր կ'ընէ . սահման մը կու տայ՝ և զայն փոխանակ լաւ մը բացատրութեամբ ցուցնելու , շուտ մը կը հաստատէ . ասոնք են ահա իր այս քարոզներուն պակասութիւնները : Բայց լազորտէր եթէ չջանար ասութեութիւններէս զգուշանալու , պատճառն այն է որ կը տեսնէ թէ նոյնպէս

ալ ըսածները աւելի կը հիայնեն և կը թափանցեն ունկնդրաց սրտին մէջ :

Լազորտէր երկու տարի իր քարոզութիւնքը յաջողութեամբ լորդը-տամի մէջ կատարելէն վերջը , յանկարծ անանկ նորօրինակ բան մը ըրաւ՝ որ իր ամենէն կրօնասէր բարեկամացն ալ մտքին դէմ երեցաւ . թողուց իր բեմը և Վոմինիկեան կրօնաւոր ըլլալու պատրաստութեամբ հռովմ գնաց : Իրեն այս ըրածին պատճառը ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ նախ որ լազորտէր ճարտասանութեանը պէս բնաւորութեանը մէջն ալ յանկարծական դարձուածքներ և յանդուգն թռիչներ ունի . և երկրորդ՝ վասն զի լորդը-տամի բեմը հաստատուելուն պէս իմացաւ թէ ինչ աստիճան ժողովրդեան վրայ զօրութիւն կրնար ունենալ , իր միտքը դրած մէկ բարի գործքը կատարելու համար . և առաքինական վեհ փառասիրութեամբ մը , ինչպէս ինքն ալ կը խոստովանի , առաւելագունին փափաքելով , այսինքն աւելի շատ սիրտ և հոգի ստանալու եռանդեամբ , մտածեց որ բերնով խօսածներուն օգուտը մշտնջենաւոր օգտի վերածէ . և ասոր համար մարմին մը , որ է ըսել կրօն մը հարկաւոր սեպելով՝ Վոմինիկեան կրօնն նորէն Վաղղիոյ մէջ վերանորոգել ուզեց . ասիկայ ՚ի սկզբան անդ նորօրինակ ձեռնարկ մըն էր , բայց առանց շատ դժուարութեան յաջողուց լազորտէր . այս առթիւ զրեց նաև Ս . Վոմինիկոսի վարքը՝ որ պատմութեան անստոյգ մասերէն դուրս , որոնց համար բաւական քննադատութեան տակ ինկած է , առհասարակ ամենէն իրեն առաջին ընտիր գրուածքներէն մէկը կը սեպուի . իսկ ոճը՝ Սիջին դարու վառվռուն մտաց փայլն է : Եւ այս պէս ահա 1841ին , Փետրուարի 15ին լազորտէր Վոմինիկեանի ճերմակ ըզգեստով ու գլուխը գերծած նորէն լորդը-տամի բեմին վրայ երեցաւ , և աւելի ընդունելութիւն գտաւ հետաքրքիր ժողովրդէնէն : Եւ ուրիշ քաղաքներ ալ քարոզելու գնաց լազորտէր , ինչպէս Վորտոյ , Վանսի , Լիւն ,

Կրճնոպլ և դեռ ուրիշ շատ քաղաքներ ,
և ամէն տեղ միշտ զամէնքը զարմա-
ցուց :

Ագորտերի բեմերէն հնչեցուցած
ճարտասանութիւնը գովելու ատեն՝
պէտք չէ մոռնանք իրեն իրեք դամ
բանական ճառերն ալ , որ են առաջին
Տ՝ Օգոնէլին , երկրորդ՝ Լանսի Ֆոր-
պէն-՝ Լանսոն եպիսկոպոսին , և եր-
րորդ՝ Տրուոյ զօրավարին վրայ խօսած-
ները : Տրուոյ զօրավարին վրայինը՝ Լան-
սի մայր եկեղեցւոյն մէջ խօսած է ,
1847ին Մայիսի 25ին . որ թէպէտ Պոս-
սիւէի՝ Վոնտէ զօրավարին վրայ խօսա-
ծին անհամեմատ վսեմութեանը հետ
չկրնար բաղդատուիլ , այլ ըստ Սէնդ-
Պէօֆ քննաբանին քան գլխէշիէի
Վիւրէնի վրայ ըրած դամբանականը
կը գերազանցէ : Իսկ Ֆորպէն-՝ Լանսո-
նինը պարզ և ճշմարտապատում ոճ մը
ունի . Ագորտեր այս հոգեւոր և առա-
քելանման հայրապետին վրայ խօսելու
ատեն՝ շատ զգայուն և սրտաշարժ մա-
սեր իր ճառին մէջ կ'ագուցանէ . և ա-
ռանց գիտնալու , անոր առաքելութիւն
և քարոզութիւն սիրող ոգին դուրս
ցատկեցընելուն միջոց՝ քանի մը մասամբ
ինքզինքը նկարագրած է :

Ագորտերի ճարտասանութեան աղ-
բիւրներէն մէկն ալ է իրեն հայրենա-
սիրութեան ոգին , յորում շատ կը ճո-
խանայ երբ Տրուոյ զօրավարը կը սկսի
գովել . նոյնպէս նաև նոյն ճառին մէջ
շատ ճարտար ու սրտաշարժ ոճով Տը-
րուոյի տղայութեան մանրամասն պատ-
մութիւնը կ'ընէ , ամենէն չնչին դէպ-
քերն ալ գեղեցկապէս նկարագրելով :

Արջապէս կը կնքենք խօսքերնիս՝
իմացընելով որ այս մօտերս Ագորտեր՝
Վոգըվիլի տեղ Վաղղիոյ ճեմարանին
անդամ ընտրուեցաւ , և մուտքին այն
մեծ հանդիսին օրը հասարակաց առջև
առանձին գեղեցիկ ճառով մը իրեն նա-
խորդին Վոգըվիլի գովեստն ըրաւ :

Մատանի :

Մատանին , ինչպէս անունն ալ վրան
է , օղակաձև մարմին մըն է որ իբրեւ
զարդ , և կամարարողութեց հանդէսնե-
րու մէջ մատերնիս կ'անցընենք : Ինչպէս
եպիսկոպոսաց մատանին իրենց հայրա-
պետական զարդերէն մէկն է , և իբրեւ
առհաւատչեայ նշան իրենց եկեղեցւոյ
հետ հոգևոր հարսանեօք կապուելուն :
Եպիսկոպոսաց մատանի գործածելու
սովորութիւնը շատ հին է . Վալետոյի
Ժողովքը (633ին) կը կանոնադրէ որ
եպիսկոպոս մը Ժողովքով դատապար-
տուելէն վերջը , եթէ երկրորդ անգամ
ուրիշ Ժողովքով անմեղ որոշուի , նորէն
իր առջի պատուոյն մէջ հաստատուի ,
և մատանին ու գաւազանն ալ նորէն ի-
րեն դարձուի :

Մատանի գործածելը եպիսկոպոսնե-
րէն ծիրանաւորաց մէջ ալ մտաւ , որուն
համար ստակի գումար մը պարտական
են վճարելու , վասն իրաւանց ծիրանա-
ւորան յապանոյ :

Իսկ մատանւոյն երբ սկսելուն դա-
լով Պիլնիոս կ'ըսէ , թէ առաջին գրտ-
նողն ու գործածողը չգիտցուիր , և թէ
իբրեւ առակ և առասպել պէտք է սե-
պել Պրոմէթէոսի և Միդասայ պատ-
մութիւնները :

Ինդհանուր ազգաց պատմութիւնը
քննելով՝ նախ և առաջ մատանւոյ գոր-
ծածութիւնը հրէից մէջ կը տեսնենք .
վասն զի ահա Դանդոյ ԼԸ գլխոյն մէջ
կը կարդանք , որ Յուդա՝ Յակոբ նա-
հապետին որդին , լծամարայ ըրած
խոստմանը իբրեւ գրաւական իր մատա-
նին տուաւ : Իայց կ'երեւայ թէ նոյն
միջոցներուն Եգիպտացւոց մէջ ալ մտած-
էր մատանւոյ սովորութիւնը , որովհե-
տեւ նոյնպէս Դանդոյ գրքին ԽԱ գլու-
խոյն մէջ Փարաւոն՝ Յովսեփայ ձեռքը
մատանի մը դրաւ , իբրեւ իրեն տուած
բացարձակ իշխանութեանը նշան : Ի-
նչպէս թագաւորութեանց մէջ ալ
(Ղլ . ԽԱ .) Յէզաբէլ՝ Լաբովթայ ըս-